

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 2(25)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Редакційна колегія

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Саєвич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Піла В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 1 від 27 січня 2010 р.)

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подоляка А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Наукові праці МАУП / Редкол.: В. Б. Захожай (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1. —

К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — Вип. 2(25). — 270 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з економічних і психологічних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/6 від 14 червня 2007 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	5	Кім Л. С. Концептуальні підходи до стратегічного управління персоналом	72
Малащук Д. В. Дослідження і функціонування нейромереж на валютному ринку	5	Цуцунескі Александар Структурні зміни на міжнародному ринку туристичних послуг	76
Хачатрян О. Проблеми регулювання національних фінансових систем в умовах глобалізації	9	Нгуен Куинь Май Секьюритизація в “Большой Восточной Азии” и дипломатические стратегии Вьетнама	84
Атакишиев М. Д., Салимов С. М. Роль енергетики в стратегії устойчивого развития Азербайджанской Республики	15	Кєсковскі З. В. Комунікативний менеджмент та його роль в інформаційному забезпеченні системи державного управління Болгарії	90
Юсеф Н. Н. Перспективи розвитку міжнародних економічних відносин України та Сирії	24	Жанкевич Л. В. Розвиток господарського контролю: історичний аспект	96
Задорожний В. П. Державне управління інвестиційним процесом як об’єкт дослідження в науковій літературі	28	Захожай О. А. Еволюція наукових підходів до аналізу місця і ролі держави в ринковій економіці	101
Ейсмонт В. С. Сучасна парадигма державного регулювання економіки та її сфер	34	Газанфаров Єльчін Муслім огли Методичні підходи до формування системи фінансової безпеки банку	107
Куслій В. О. Інвестиційний потенціал України в контексті інноваційного розвитку	44	ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	116
Ручка Н. В. Екологічна економіка і промислова екологія – теоретичні засади стійкого екологічно безпечного розвитку суспільства	47	Медвідь Ф. М. Інформаційна безпека України: генеза і становлення	116
Мельник П. П. Еколого-економічні проблеми в галузі рослинництва	53	Мусали Ерол Салех-оглу Проблеми і тенденції розвитку модернізаційних процесів в Україні	123
Головач Н. В. Сучасні аспекти визначення професійної спрямованості студентів напряму “Менеджмент”	57	Луценко М. О. Взаємозв’язок демократії та громадянського суспільства в Україні	130
Рижиков В. С. Значення економічної культури юриста в стабілізації макроекономіки	62	Серпінський А. О. Україна в системі монополярного і мультиполярного світу	134
Рожкова Е. М. Методологічні основи організації обліку на підприємствах промисловості	67	Приймак Ю. В. “Використання” демократичного досвіду людства в процесі здійснення демократичних реформ в Україні	139

Безсмертний А. В.

Взаємозв'язок політичної, світоглядної,
моральної та правової культури 147

Доброва О. В.

Ознаки сучасного політичного процесу
в Україні 154

Стельникович А. С.

Конституція України та практична ідея
становлення соціально-правової держави 157

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 162**Шконда В. В., Кальянов А. В.**

Компетентнісно орієнтований підхід
до підготовки майбутніх фахівців 162

Сидорук О. О.

Методи психологічного впливу на особистість
у правоохоронній діяльності 167

Леоненко Н. О.

Суб'єктивні уявлення студентів про професійну
підготовку та психологічні умови і чинники
сформованості професійно значущих якостей
у майбутніх медичних психологів 173

Николин І. М.

Чинники формування ідентичності в процесі
професійного становлення особистості 180

ЮРИДИЧНІ НАУКИ 185**Юлдашев О. Х., Курко М. Н.**

Методологічні засади вдосконалення
адміністративно-правового забезпечення
державного управління (на прикладі сфери
інноваційного розвитку) 185

Пантюхін В. О.

Концептуальний підхід до розвитку
кадрового потенціалу в сучасній Україні 191

Дорошев А. О.

Проблемні аспекти забезпечення
інформаційної безпеки держави 194

Ткаліч А. О.

Роль омбудсмена в системі захисту прав
людини і громадянина 199

Мигалевич В. В.

Розуміння корупції як передумова
її подолання 204

Дукоскі С. М.

Міжнародно-правові зобов'язання
Республіки Болгарія у сфері захисту
права на свободу совісті та віросповідання 209

Котеньова О. В.

Порядок розрахунку штрафних санкцій
за порушення правил здійснення
господарювання 214

Куртакова А. О.

Соціальне партнерство: об'єктивні
передумови виникнення соціального
партнерства, теоретичні аспекти
соціального партнерства 219

Ібрагімов Абіл Самаддін огли

Правові засади Європейського Союзу
в соціальній сфері 225

Вихристюк О. С.

Нормативно-правове забезпечення
регулювання економічної безпеки
підприємств 231

Корона С. О.

Правові та організаційні засади системи
державного управління у забезпеченні економічної
безпеки і запобіганні економічній злочинності 237

Мурашкіна Т. А.

Парламентські аналітичні служби
в інформаційному забезпеченні
законодавчого процесу 244

Коломієць О. А.

Правова культура в житті українського
суспільства на сучасному етапі 250

Гавриленко Ю. М.

Становлення українського трудового права:
історичний аспект 254

Абдуллаєв Самир Айдьн оглы

Современный международно-правовой статус
Каспийского моря 259

Відомості про авторів 266

УДК 351.746.1(477)

Ф. М. МЕДВІДЬ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ГЕНЕЗА І СТАНОВЛЕННЯ

Наукові праці МАУП, 2010, вип. 2(25), с. 116–122

Розглянуто генезу і становлення нормативно-правових засад до розуміння інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки держави. Запропоновано розглядати інформаційну безпеку України як важливу складову національної безпеки в контексті становлення стратегії національної безпеки держави.

В умовах мінливого і суперечливого глобального простору, проникливості кордонів і формування нової політичної географії виникли нові суперечності різного характеру між окремими державами та регіонами, тому саме за умов сучасних викликів і загроз ХХІ ст. наріла необхідність створення загальнонаціональної концепції розвитку Української держави та поетапної програми її реалізації. За цих умов зміцнення національної безпеки України необхідно розглядати як одну з головних передумов її існування, самозбереження та подальшого розвитку як незалежного та повноправного члена світового співтовариства.

На думку аналітиків Українського форуму “Безпека — 2010”, Україна в умовах сучасного агресивного світу з непередбачуваними сценаріями розвитку особливо вразлива, тому “...першочерговим завданням є не тільки усвідомлення власних національних інтересів у загальноосвітньому контексті, а й пошук найбільш ефективних шляхів і засобів їх надійного захисту. Створення прогнозованої на перспективу, надійно побудованої системи національної безпеки, яка б базувалася на чітко визначених стратегічних пріоритетах, є сьогодні, без перебільшення, найпершою передумою

мовою державного існування України, подальшого вільного розвитку її народу як самодостатньої, демократично організованої спільноти” [7, 3; 11]. Нагальною є потреба прийняття Закону України “Про основи внутрішньої і зовнішньої політики”.

Варто зазначити, що серед дослідників існують різні підходи до трактування національної безпеки України, зокрема, до визначення та розуміння таких базових понять, як “національні інтереси”, “національна безпека”, “інформаційна безпека держави” тощо. При аналізі категорії “національна безпека” найпопулярнішими стали два підходи: перший розглядає національну безпеку крізь призму “національних інтересів”, другий — пов’язує національну безпеку з системою базових національних цінностей як на структурному, так і на функціональному рівнях [26, 9, 10].

Проблеми національної безпеки українські фахівці інтенсивно розробляють з 90-х років минулого століття, серед яких слід виділити: О. А. Белькова [8], Я. Р. Дашкевича [15], В. Косенцова, І. Бінько [17], В. П. Горбуліна [12], О. Ф. Белова [27], Є. Я. Кравця [18], Ф. М. Медвідя [23], О. М. Гончаренка [32], Н. Р. Нижник, Г. П. Ситника, В. Т. Білоуса [26], О. Г. Даніліяна,

О. П. Дзьобань, М. І. Панова [16], В. А. Ліпка-на [21], В. Ю. Богдановича [10], Г. П. Ситника [30], О. М. Андрєєву [6], О. С. Власюка [31; 34], Ю. Г. Рубана [33] та ін.

Національна безпека, як важлива функція кожної держави, що покликана гарантувати сприятливі умови для життя і продуктивної діяльності громадянам, державним інститутам, захищати життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Національна безпека, як зазначено у ст. 1 Закону України “Про основи національної безпеки України”, виступає як “захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам”. Ст. 6 Закону України “Про основи національної безпеки України” визначає пріоритети національних інтересів України [2].

Зважаючи на виняткову значущість національної безпеки, її концепція у багатьох країнах створюється і схвалюється національним законодавчим органом і відображається в усіх напрямках внутрішньої і зовнішньої політики.

Відповідно до ст. 92 (п. 17) Конституції України основи національної безпеки мають визначатися Законом України. Цей закон повинен відповідати конституційним положенням і конкретизувати їх зміст. За Конституцією політика національної безпеки здійснюється Президентом, забезпечується Кабінетом Міністрів та визначається Верховною Радою, і в такому розумінні вимогу ст. 92 (п. 17) Конституції України досі не виконано. Для реалізації концепції національної безпеки Президент України 12 лютого 2007 р. своїм Указом затвердив Стратегію національної безпеки України [4] і доручив Кабінету Міністрів України забезпечити її виконання. Для реалізації політики національної безпеки в країні створюється спеціальний орган з найвищих посадових осіб і керівників силових міністерств і відомств (в Україні — Рада національної безпеки і оборони), очолюваний главою держави чи виконавчої влади. Рада національної безпеки і оборони України на основі Конституції України та Закону України “Про Раду національної безпеки і оборони” визначає першочергові завдання у сфері національної безпеки, пріоритети і стратегію реагування на загрози, що з’являються (воєнні, політичні, економічні, соціальні, інформаційні, гуманітарні, екологічні, стихійні, терористичні та ін.), стратегію запобігання ймовірним загрозам, дає доручення відповідним відомствам,

які й забезпечують відповідні напрями — складові національної безпеки.

До останнього часу панівною світовою тенденцією було максимальне використання з метою національної безпеки воєнних факторів, зокрема за рахунок гонки озброєнь. В умовах глобалізації, що несе зростаючу умовність та проникність кордонів, “розмивання” суверенітету і формування нової політичної географії, їх роль залишається високою, однак стало очевидно, що насильницьке вирішення національних і міжнародних конфліктів, забезпечення національної безпеки за рахунок гонки озброєнь стало неможливим. В умовах зростання взаємопов’язаності і взаємозалежності окремих держав, при збереженні багатьох глобальних загроз національна безпека поступово перетворюється на складову загальної безпеки, зусиль усіх народів щодо збереження миру, демократії, демілітаризації і гуманізації сучасних міжнародних відносин. Результатом існування та розвитку національної безпеки є створення системи національної безпеки [13].

Правову основу національної безпеки становлять Конституція України, закони, інші нормативно-правові акти, а також визнані Україною міжнародні договори і угоди.

Стратегія національної безпеки України визначає принципи, пріоритетні цілі, завдання та механізми забезпечення життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. З урахуванням геополітичної і внутрішньої обстановки в Україні діяльність усіх державних органів має бути зосереджена на прогнозуванні, своєчасному виявленні, попередженні й нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, захисті суверенітету і територіальної цілісності України, безпеки її прикордонного простору, піднесенні економіки країни, забезпеченні особистої безпеки, конституційних прав і свобод людини і громадянина, викоріненні злочинності, вдосконаленні системи державної влади, зміцненні законності і правопорядку та збереженні соціально-політичної стабільності суспільства, зміцненні позицій України у світі, підтриманні на належному рівні її оборонного потенціалу і обороноздатності, радикальному поліпшенні екологічної ситуації [25, 149–153].

Суверенітет, як повнота влади держави, самостійність держави, її незалежність від інших держав у внутрішній і зовнішній політиці, є одним із принципів міжнародного права, що закріплений у Статуті ООН, ряді міжнародних договорів і декларацій. Суверенітет держави виступає виз-

начальною і невід’ємною якістю держави, що відображає її верховенство на своїй території та незалежність (самостійність) у міжнародних відносинах. Нерідко поняття суверенітету кореспондують не державі, а узагальнено державній владі. У міжнародному праві термін “суверенітет” вживається у зв’язку з правосуб’єктністю держави, в національному — пов’язується насамперед з процесом і результатами владарювання, здійснюваного державними органами і посадовими особами.

Суверенітет національний — це суверенітет народу як політичної нації. Ідея суверенітету народу як носія державної влади набула завершеності у XVIII ст. Саме тоді в Європі активізувався процес виникнення національних держав. У зв’язку з цим народний суверенітет тоді нерідко сприймався і визначався саме як національний суверенітет (ст. 3. Декларації прав людини і громадянина 1789 р.). Подібно визначений носій (джерело) державної влади і в сучасних конституціях деяких країн (Бельгії, Іспанії, Люксембургу, Польщі, Туреччини та ін.). У такому сенсі термін “суверенітет національний” є синонімом терміну “народний суверенітет”.

Згодом суверенітет національний почали характеризувати в контексті права нації на політичне самовизначення. В чинній Конституції України суб’єктом здійснення права на самовизначення названі як українська нація, так і Український народ — громадяни України всіх національностей [1, 6; 35].

Інформаційний суверенітет, на думку дослідників, виступає володінням і розпорядженням національними інформаційними ресурсами, які включають усю належну державі інформаційну інфраструктуру, інформацію — незалежно від змісту, форми, часу і місця її створення, і забезпечується виключним правом держави на формування і здійснення національної інформаційної політики, власності на інформаційні ресурси, сформовані за державний кошт, створенням національних систем інформації, встановленням режиму доступу інших держав до інформаційних ресурсів України [28].

Розвиток інформаційних технологій є не лише важливою державною функцією, а й обов’язковою умовою забезпечення ефективного використання нагромаджених суспільством інформаційних ресурсів для створення розвиненого і захищеного інформаційного середовища. Інформація (від лат. *informatio* — роз’яснення) — документовані або публічно оголошені повідомлення, відомості про події та явища у світі, суспільстві, державі, які

людина сприймає безпосередньо або за допомогою спеціальних пристроїв, зокрема через мережі мовлення та зв’язку, пресу. Відповідно до чинного законодавства інформація може бути відкритою та з обмеженим доступом (конфіденційна і таємна) [9, 149–156].

Інформаційне суспільство як своєрідний суспільний організм, що формується нині в багатьох розвинених країнах і в основі якого лежить раціональне використання інформатики та інформації в усіх основних сферах життя. Це суспільство постіндустріального типу з характерно вираженою роллю в його функціонуванні інформації, інформаційних структур і технологій як управлінських механізмів. Створення глобальної інформаційно-комунікативної мережі, яка є “становим хребтом сучасної цивілізації” (Е. Сміт) і породила феномен інформаційного суспільства, вимагає постійних зусиль, спрямованих на подолання своєрідного “інформаційного синдрому”, пов’язаного з такими явищами, як диференціація суспільства, що тягне за собою необхідність розвитку діалогу між управлінським апаратом і підлеглими; небезпека виникнення інфократії (влади власників інформації); суперечність між універсальними завданнями демократії і потребами розвитку традиційного суспільства; труднощі подолання демократичними засобами монополії на інформацію: забезпечення контролю суспільства за діяльністю засобів масової інформації і формування відповідного законодавства.

Співвідношення понять “національна безпека” та “інформаційна безпека”, як і самі підходи до визначення категорії “інформаційна безпека”, потребують подальшого дослідження [22, 24–38].

За умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу досягти реалізації власних інтересів без застосування воєнного інструментарію, послабити або навіть зруйнувати конкуруючу державу, не застосовуючи сили, за умови якщо ця держава не усвідомить реальних та потенційних загроз негативних інформаційних впливів і не створить дієвої системи захисту і протидії цим загрозам.

Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та інформаційні технології значною мірою визначають рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку держави. За сучасних умов, на думку аналітиків, інформаційна

складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним з найважливіших елементів забезпечення національної безпеки України [29].

Інформаційна безпека, за визначенням Б. А. Кормича, виступає як захищеність встановлених законом правил, за якими відбуваються інформаційні процеси в державі, що забезпечують гарантовані Конституцією умови існування і розвитку людини, всього суспільства та держави [20, 92].

“Інформаційна безпека України, — на думку І. Громика, Т. Саханчук, — це захищеність державних інтересів, за якої забезпечується запобігання, виявлення і нейтралізація внутрішніх та зовнішніх інформаційних загроз, збереження інформаційного суверенітету держави і безпечний розвиток міжнародного інформаційного співробітництва” [14, 134].

Підсумовуючи підходи, варто зазначити, що інформаційна безпека — це стан захищеності інформаційного простору, який забезпечує його формування і розвиток в інтересах громадян, організацій і держави в цілому, захист від неправомірного зовнішнього і внутрішнього втручання; стан інформаційної інфраструктури, процесів, за яких інформація використовується суворо за призначенням і не впливає негативно на інформаційну чи інші системи як самої держави, так й інших країн при її використанні.

Інформаційна безпека України як важлива складова національної безпеки передбачає системну превентивну діяльність органів державної влади по наданню гарантій інформаційної безпеки особі, соціальним групам і суспільству в цілому і спрямована на досягнення достатнього для розвитку державності та соціального прогресу рівня духовного та інтелектуального потенціалу країни.

Інформаційна безпека України як один із видів національної безпеки, важлива функція держави, означає: законодавче формування державної інформаційної політики; створення відповідно до законів України можливостей досягнення інформаційної достатності для ухвалення рішень органами державної влади, громадянами та об'єднаннями громадян, іншими суб'єктами права в Україні; гарантування свободи інформаційної діяльності та права доступу до інформації у національному інформаційному просторі України; всебічний розвиток інформаційної структури; підтримку розвитку національних інформаційних ресурсів України з урахуванням досягнень науки і техніки та особливостей духовно-куль-

турного життя народу України; створення і впровадження безпечних інформаційних технологій; захист права власності всіх учасників інформаційної діяльності в національному просторі України; збереження права власності держави на стратегічні об'єкти інформаційної інфраструктури України; охорону державної таємниці, а також інформації з обмеженим доступом, що є об'єктом права власності або об'єктом лише володіння, користування чи розпорядження державою; створення загальної системи охорони інформації, зокрема охорони державної таємниці, а також іншої інформації з обмеженим доступом; захист національного інформаційного простору України від розповсюдження спотвореної або забороненої для поширення законодавством України інформаційної продукції; встановлення законодавством режиму доступу іноземних держав або їх представників до національних інформаційних ресурсів України та порядок використання цих ресурсів на основі договорів з іноземними державами; законодавче визначення порядку поширення інформаційної продукції зарубіжного виробництва на території України [19, 714].

Державна політика інформаційної безпеки визначається пріоритетністю національних інтересів, системою небезпек і загроз і здійснюється шляхом реалізації відповідних доктрин, стратегій, концепцій і програм в інформаційній сфері відповідно до чинного законодавства. Основні напрями державної політики з питань національної безпеки в інформаційній сфері відповідно до Закону України “Про основи національної безпеки України” такі: забезпечення інформаційного суверенітету України; вдосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів, упровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну; активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживаннями службовим становищем, іншими явищами, які загрожують національній безпеці України; забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації, дискримінації в інформаційній сфері і переслідування журналістів за полі-

тичні позиції; вжиття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та протидії монополізації інформаційної сфери України [2].

До проблем забезпечення інформаційної безпеки України відносять загрози національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері: прояви обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації; поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості, порнографії; комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм; розголошення інформації, яка становить державну та іншу, передбачену законом, таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави або спрямована на забезпечення потреб і національних інтересів суспільства і держави; намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації [2].

Для формування збалансованої державної політики та ефективного проведення комплексу узгоджених заходів щодо захисту національних інтересів в інформаційній сфері, створення розвиненого і захищеного інформаційного середовища слугує організація функціонування системи інформаційної безпеки, складовими компонентами якої є національні інтереси в інформаційній сфері, загрози та небезпеки цим інтересам, сама інформаційна безпека як інструмент зі створення сприятливих умов для їх реалізації, які в сукупності є об'єктом управління органами державного управління, система забезпечення інформаційної безпеки, тобто суб'єкт управління, більше того, основні напрями політики національної безпеки в інформаційній сфері, а також внутрішнє та зовнішнє середовище. Інформаційна безпека забезпечується комплексом заходів системи забезпечення національної безпеки України, що включає сукупність державних органів, громадських організацій, посадових осіб та окремих громадян [22, 16, 17].

Правову основу забезпечення інформаційної безпеки України становлять Конституція України, Закони України “Про національну безпеку України”, “Про інформаційну безпеку України”, “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” [3], інші закони і нормативно-правові акти [5]. Розроблено Проект Доктрини інформаційної безпеки України (РНБО України) від 25 травня 2009 р. [29], а також ратифіковані або парафоровані Україною Договір про безпеку і співробітництво у Європі,

Договір “Відкрите небо”, Угода про партнерство та співробітництво між Європейським співтовариством і Україною, Додатковий протокол до Європейської конвенції про інформацію щодо іноземного законодавства, які зобов'язують країни-учасниці здійснювати багатосторонній обмін інформацією, потребують створення загальнодержавних механізмів зберігання та споживання отриманої інформації в національних інтересах.

До пріоритетних напрямів забезпечення інформаційної безпеки України можна, на наш погляд, віднести: створення законодавчої та нормативної бази; здійснення моніторингу інформаційної безпеки України; стандартизація, сертифікація та ліцензування діяльності у сфері забезпечення інформаційної безпеки України; вдосконалення та розвиток державної інформаційної інфраструктури з урахуванням вимог інформаційної безпеки України; вдосконалення системи освіти, навчання та виховання з урахуванням вимог інформаційної безпеки України та Закону України “Про державну мову”; розробка міжрегіональних, державних та міждержавних програм розвитку системи інформаційної безпеки України [24].

У зв'язку з **посиленням негативного зовнішнього впливу на інформаційний простір України**, що загрожує розмиванню суспільних цінностей і національної ідентичності, недостатніми залишаються обсяги вироблення конкурентоспроможного національного інформаційного продукту. Наближається до критичного стан безпеки інформаційно-комп'ютерних систем у галузі державного управління, фінансової і банківської сфери, енергетики, транспорту, внутрішніх та міжнародних комунікацій.

Забезпечення сприятливих зовнішніх умов для розвитку та безпеки держави передбачає забезпечення інформаційної безпеки при інтеграції до структур глобального інформаційного суспільства.

Ефективна реалізація стратегічних пріоритетів, основних принципів і завдань державної політики інформаційної безпеки потребує вдосконалення правових та організаційних механізмів управління інформаційною безпекою, його відповідного інтелектуально-кадрового і ресурсного забезпечення, зокрема, вдосконалення законодавства з питань національної безпеки насамперед шляхом розвитку правових засад управління національною безпекою через розробку відповідних законів, концепцій, доктрин, стратегій і програм, у тому числі антикорупційного законодавства, Національної програ-

ми протидії тероризму та екстремізму, Концепції розвитку Воєнної організації держави, Національної стратегії формування інформаційного суспільства, Доктрини інноваційного та науково-технологічного розвитку тощо; розробка та впровадження національних стандартів та технічних регламентів застосування інформаційно-комунікаційних технологій, гармонізованих з відповідними європейськими стандартами, в тому числі з вимогами ратифікованої Верховною Радою України Конвенції про кіберзлочинність; приведення законодавства з питань охорони державної таємниці до європейських стандартів; розробка та впровадження загальнодержавної системи визначення та моніторингу порогових значень показників (індикаторів), що характеризують рівень захищеності національних інтересів у різних сферах життєдіяльності та виникнення реальних загроз національній безпеці [4].

Отже, в умовах становлення стратегії національної безпеки України як "дорожньої карти" реформування сектору загальної безпеки важливою її складовою виступає інформаційна безпека держави, яка є захистом національних інтересів в інформаційній сфері.

Література

1. Конституція України. Текст Основного Закону з офіційним тлумаченням Конституційного Суду. Огляд і коментарі В. Ф. Погорілка та В. Л. Федоренка. — К.: Наук. думка, 2006. — 210 с.
2. Закон України "Про основи національної безпеки України" // Уряд. кур'єр. — 2003. — 30 лип.
3. Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки" // Уряд. кур'єр. — 2007. — 14 лют.
4. Про стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 12 лютого 2007, № 105/2007 // Уряд. кур'єр. — 2007. — 7 берез.
5. Про національну комісію з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі: Указ Президента України від 6 червня 2006 р., № 493/2006 // Уряд. кур'єр. — 2006. — 21 черв.
6. Андрєєва О. М. Національна безпека України в контексті національної ідентичності і взаємовідносин з Росією. — К.: Парламентське вид-во, 2009. — 360 с.
7. Безпека України — 2010 / За ред. В. П. Горбуліна, А. М. Зленка, Г. К. Крючкова, В. П. Семиноженка. — К., 2007. — 124 с.
8. Бельков О. А. Понятійно-категорійний апарат концепції національної безпеки // Безпека. — 1994. — № 3. — С. 91–94.
9. Біленчук П. Д., Кравчук О. В., Міщенко В. Б., Пілюков Ю. О. Інформаційна діяльність в правознавстві: Моногр. — К.: Наука і життя, 2007. — 244 с.
10. Богданович В. Ю. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере: Моногр. — К.: Основа, 2006. — 296 с.
11. Горбулін В., Литвиненко О. Європейська безпека: можливий шлях послабити виклики і загрози // Дзеркало тижня. — 2009. — 7 листоп.
12. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України: Моногр. — К.: ДП НВЦ "Євроатлантикінформ", 2007. — 592 с.
13. Горбулін В. Безпека 2010 // Дзеркало тижня. — 2006. — 16 груд.
14. Громико І., Саханчук Т. Державна домінантність визначення інформаційної безпеки України в умовах протидії загрозам // Право України. — 2008. — № 8. — С. 130–134.
15. Дашкевич Я. Питання безпеки: зміст і межі поняття // Український час. Незалежний політологічний журнал. — Л., 1995. — № 1(15). — С. 2–8.
16. Данілян О. Г., Дзьобань О. П., Панов М. І. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації: Навч. посіб. — Х.: Фолио, 2002. — 285 с.
17. Косевцов В., Бінько І. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: Моногр. — К.: НІСД, 1996.
18. Кравець Є. Я. Державне управління у сфері національної безпеки України // Держ. управління: Теорія і практика. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — С. 334–340.
19. Кравець Є. Я. Інформаційна безпека держави // Юридична енциклопедія: У 6 т. / Ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: Укр. Енцикл., 1998. — 1999. — Т. 2. — С. 714–715.
20. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2008. — 384 с.
21. Ліпкан В. А., Діордіца І. В. Національна безпека України: кримінально-правова охорона: Навч. посіб. — К.: КНТ, 2007. — 292 с.
22. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: Навч. посіб. — К.: КНТ, 2006. — 280 с.
23. Медвідь Ф. Консолідація сучасної української нації: проблеми національної безпеки // Універсум. — Л.: Універсум, 1999. — № 9–10. — С. 15–19.
24. Медвідь Ф. Інформаційна безпека України в контексті становлення стратегії національної безпеки держави // Юрид. вісн. України. — 2008. — № 43. — 25–31 жовт.
25. Медвідь Ф., Медвідь Я. Національні інтереси в умовах становлення стратегії національної безпеки України // Історія української науки на межі тисячоліть: 36. наук. праць / За ред. О. Я. Филипчука. — К., 2007. — Вип. 29. — С. 149–158.
26. Нижник Н. Р., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку): Навч. посіб. / За ред. П. В. Мельника, Н. Р. Нижник. — Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. — 304 с.
27. Національна безпека України, 1994–1996 рр.. Наук. доп. НІСД / Ред. кол.: О. Ф. Белов (голова редкол.) та ін. — К.: НІСД, 1997. — 197 с.
28. Набруско В. Чи стане Україна господарем у власному інформаційному просторі? // Дзеркало тижня. — 2008. — № 34 (713). — 13 верес.

29. Проект Доктрини інформаційної безпеки України (РНБО України) // http://www.strateger.net/Doktrina_nacionalnoj_besopasnosti_Ukraini

30. Ситник Г. П., Олуйко В. М., Вавринчук М. П. Національна безпека України: теорія і практика: Навч. посіб. — За заг. ред. Г. П. Ситника. — Хмельницький; К.: Кондор, 2007. — 616 с.

31. Стратегії розвитку України: теорія і практика / За ред. О. С. Власюка. — К.: НІСД, 2002. — 864 с.

32. Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети та сценарії розвитку: Моногр. // Нац. ін-т стратегіч. дослід-

жень і Нац. ін-т укр.-рос. відносин. — К.: НІСД, 1999. — 384 с.

33. Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки соціально-політичного та соціально-економічного розвитку: Моногр. / За ред. Ю. Г. Рубана. — К.: НІСД, 2009. — 655 с.

34. Україна в системі міжнародної безпеки / Нац. ін-т проблем міжнародної безпеки. — К.: ПЦ "Фоліант"; ВД "Стилос", 2009. — 572 с.

35. Шаповал В. Поняття держави і суверенітету в конституційному праві // Вісн. Конституційного Суду України. — 2003. — № 1.

В умовах становлення національної безпеки України розвивається національна стратегія інформаційної безпеки. Проаналізовано становлення нормативно-правового забезпечення інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки держави як важливих складових системи національних інтересів України в інформаційній сфері.

В условиях становления национальной безопасности Украины развивается национальная стратегия информационной безопасности. Проанализировано становление нормативно-правового обеспечения информационного суверенитета и информационной безопасности государства как важных составных системы национальных интересов Украины в информационной сфере.

With the establishment of the national security of Ukraine is developing a national strategy for information security. Analyzed establishment of legal sovereignty software information and information security as important components of the national interests of Ukraine in the information field.

Надійшла 12 квітня 2010 р.